

אייר התשע"ג

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

פרשת המועדות והשבת

לפרשת אמור (על פי שיעורים של הרב יונתן גרוסמן, הרב יהודה ראק והרב אלחנן סמט)

4. דברים ט"ז א'- יז

א שָׁמֹר אֶת-חֲדָשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֲדָשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה. ב. וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם... ה לֹא תוּכַל לְזַבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ. ו. כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם. ז. וּבִשְׁלֹת וְאָכַלְתָּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בְּבִקְרָה וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ. ח. שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּאת וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה. ט שְׁבַע שְׁבַעַת תִּסְפָּר-לָךְ מֵהַחֵל חֲרַמְשׁ בְּקִמָּה תַחֵל לִסְפֹּר שְׁבַעַת שְׁבַעוֹת. י. וְעָשִׂיתָ חֹג שְׁבַעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יְדָךְ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ... יג חֹג הַסִּפְתָּ תַעֲשֶׂה לָךְ שְׁבַעַת יָמִים בְּאַסְפָּן מִגֵּרְנֶךָ וּמִיִּקְבֶּךָ. יד. וְשִׁמַּחְתָּ בְּחֹגְךָ אִתָּה וּבְנֶךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ. טו. שְׁבַעַת יָמִים תַּחַג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהִייתָ אֵךְ שְׂמֵחַ. טז. שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחֹג הַמִּצֹּאת וּבְחֹג הַשְּׁבַעוֹת וּבְחֹג הַסִּפְתָּ וְלֹא יִרְאֶה אֶת-פְּנֵי יְהוָה רִיקָם. יז. אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ.

5. ויקרא כ"ג, ז:

אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, לְהַקְרִיב אִשָּׁה לֹה': עֲלֵה וּמְנַחֵה זָבַח וְנִסְכִּים, דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ

6. במדבר כ"ח, א-ב:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם: אֵךְ קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי לֹאֲשֵׁי, רִיחַ נִיחָחִי, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ

1. ויקרא כ"ג, א-ב:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם: מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, אֱלֹהִים הֵם מוֹעֲדֵי

2. שמות כ"ג, א-יט

יָד שְׁלֹשׁ רְגָלִים תַּחַג לִי בְּשָׁנָה. טו. אֶת-חֹג הַמִּצֹּאת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּאת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ לְמוֹעֵד חֲדָשׁ הָאָבִיב כִּי-בּוֹ יֵצְאת מִמִּצְרַיִם וְלֹא-יִרְאוּ פְנֵי רִיקָם. טז. וְחֹג הַקִּצִּיר בְּפוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחֹג הָאֶסְף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאַסְפָּךָ אֶת-מַעֲשֵׂיךָ מִן-הַשָּׂדֶה. יז. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ אֶל-פְּנֵי הָאֲדָן יְהוָה. יח. לֹא-תִזְבַּח עַל-חֶמֶץ דָּם-זָבָחִי וְלֹא-יִלִּין חֶלֶב-חֲגִי עַד-בִּקְרָה. יט. רִאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתְךָ תִּבְיֵא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אִמּוֹ.

3. שמות ל"ד, י-כו

יח. אֶת-חֹג הַמִּצֹּאת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּאת אֲשֶׁר צִוִּיתְךָ לְמוֹעֵד חֲדָשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֲדָשׁ הָאָבִיב יֵצְאת מִמִּצְרַיִם. יט. כָּל-פֶּטֶר רְחֹם לִי וְכָל-מִקְנֶךָ תִּזְכֹּר פֶּטֶר שׁוֹר וְשֶׂה. כ. וּפֶטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בִּשְׂהָ וְאִם-לֹא תִפְדֶּה וְעִרְפָּתוֹ כָּל בְּכוֹר בְּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא-יִרְאוּ פְנֵי רִיקָם. כא. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי תִשְׁבַּת בְּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבַּת. כב. וְחֹג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָךְ בְּפוּרֵי קִצִּיר חֲטִים וְחֹג הָאֶסְיֹף תִּקּוּפַת הַשָּׁנָה. כג. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ אֶת-פְּנֵי הָאֲדָן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. כד. כִּי-אוֹרִישׁ גֹּיִם מִפְּנֵיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת-גְּבֻלְךָ וְלֹא-יִחַמְדּוּ אִישׁ אֶת-אַרְצְךָ בְּעִלְתְּךָ לְרֹאוֹת אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה. כה. לֹא-תִשְׁחַט עַל-חֶמֶץ דָּם-זָבָחִי וְלֹא-יִלִּין לְבַקֵּר זָבַח חֹג הַפֶּסַח. כו. רִאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתְךָ תִּבְיֵא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אִמּוֹ.

7. ספרי, דברים קז:

"בתורת כהנים (ויקרא) מפני סדרם, בחומש הפקודים (במדבר) מפני קורבן".

8. רמב"ן כ"ג, ב:

"וטעם מקראי קדש - שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להיקבץ בבית הא-לוהים ביום מועד, לקדש היום בפרהסיא בתפילה והלל לא-ל, בכסות נקייה, ולעשות אותו יום משתה".

9. דברים ט"ז, ח:

"... וביום השביעי - עצרת לה' א-לוהיך, לא תעשה מלאכה".

10. ויקרא כ"ג, ח:

"... ביום השביעי - מקרא קדש, כל מלאכת עבודה לא תעשו".

11. שמות כ"ט, מב-מה:

עלת תמיד לדרתים, פתח אהל מועד לפני ה', אשר אנעד לכם שמה לדבר אליך שם. ונעדת שמה לפני ישראל ונקדש בכבדי. וקדשתי את אהל מועד... ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לא-להים

12. ויקרא כ"ג, לא-לג:

ושמרתם מצותי ועשיתם אתם, אני ה'; ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל; אני ה' מקדשכם, המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא-להים, אני ה'.

13. שתי פתיחות לפרשת המועדות:

"וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם

מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי:

ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי שבת שבתון, מקרא קדש, כל מלאכה לא תעשו, שבת הוא לה' בכל מושבתים.

אלה מועדי ה' מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים: בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח לה'..."

14. ראב"ע לפסוק ב:

"הזכיר הימים שיקריבו בהם העולות (המוספין), והחל מהשבת".

"וטעם 'אלה הם מועדי' - בעבור היות שבתות רבות בשנה".

"ואחר כן הזכיר המועדים. ואמר בשבת (בפסוק ב) 'אלה הם מועדי', ובמועדים אמר (בפסוק ד) 'במועדים'. והטעם - באיזה יום שיהיה מהשבוע".

15. רמב"ן לפסוק ב (החל מן 'הזכיר השבת'):

"והזכיר השבת ב'מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש", שגם הוא יום מועד, נקרא אותו "מקרא קודש". ואחר כן הבדיל שאר המועדות ממנו, ואמר (בפסוק ד) "אשר תקראו אתם במועדים" - כלומר, באי זה יום מן השבוע שיגיעו בו. כי השבת קבוע הוא, ביומו יבוא, לא נצטרך לקרוא אותו במועדו".

16. הספורנו, לפסוק ב (ד"ה 'מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש'):

"דיבר במועדים אשר בשבתותם יכווין לשבות ממעשה הדיוט: בקצתם לגמרי, כענין השבת ויום הכיפורים... ובקצתם תהיה השביתה ממלאכת עבודה בלבד, כמו שהוא העניין בשאר המועדים".

17. ספורנו לפסוק ד - (ד"ה 'אלה מועדי ה'):

"אחר שדיבר בשבת, שמועדה כבר נקבע, כאמרם ז"ל (פסחים ק"ז ע"ב) 'שבת היא דקבעה אנפשה', התחיל בעניין המועדות, אשר מועדם הוא על ידי קריאת בית דין. כמו שבא בקבלה (ראש השנה כה ע"א): "אתם - אפילו שוגגין, אתם - אפילו מזידין, אתם - אפילו מוטעין".

18. קושיות הרמב"ן ותשובתו:

א. "לא הזכיר בשבת 'והקרבתם אשה לה'", כאשר יזכיר בכל מועד ומועד.

ב. ואמר בסוף הפרשה (לז-לח): "אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה לה'... מלבד שבת ה' - שאין השבתות בכלל מועדי ה'!".

ג. "וראיה עוד (לאי שייכותה של השבת למועדים) - כי לא אמר בפרשה השנייה (בראש פרשת המסורה השנייה, המצווה על חג המצות) "וידבר ה' אל משה לאמר", כאשר אמר בכל מועד ומועד".

"והנכון בעיני, כי פירוש 'מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי' (פסוק ב) על הנזכרים למטה בפרשיות - 'בחדש הראשון' וגו' (פסוק ה ואילך), ולכן חזר שם פעם אחרת (בפסוק ד) 'אלה מועדי ה'', בעבור שהפסיק בעניין השבת. והנה אמר (על ידי הפסקה זו שהפסיק בעניין השבת): 'מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי' - במלאכת עבודה (שיש בהם היתר מלאכת אוכל נפש), אבל השבת - תשמרו לעשות אותה שבת שבתון מכל מלאכה שבעולם... וירמוז... כי גם בבואו באחת מן המועדים לא תדחה (השבת) לעשות בה אוכל נפש".

"כי הדיבור הראשון (בפסוקים א-ב) הוא היה מצוות המועדים (ואינו פתיחה למצוות השבת כפי שחשבו המפרשים), אלא שהזכיר להם השבת לשלול ממנו דין המועדים (היתר מלאכת אוכל נפש) - לא לבאר מצוותיו ותורותיו. ולכן לא אמר בו 'והקרבתם אשה לה'', כאשר אמר במועדים, והזכירה בסוף (בפסוק לח) - 'מלבד

שבתת ה'... ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבתיכם" עם הנדרים והנדבות שלא נזכרו כאן (בפרשת המועדות גופה), כאשר פירשתי (בקושייה השנייה שהבאנו לעיל משמו). וזהו מדרש חכמים (בספרא), שאמרו: "מה עניין שבת אצל המועדות?" כי אין השבת בכלל מועדי ה' כלל, רק סמכו הכתוב להם".

.19

שמות ל"א, טו: "ששת ימים יַעֲשֶׂה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון"

שמות ל"ה, ב: "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה וביום השביעי... שבת שבתון"

ויקרא כ"ג, ג: "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון"

20. בפירוש המיוחד לגאון רבי אליהו מוילנא:

"התחיל לומר (בפסוק ב) "מועדי ה' ", שההוראה כי רצונו לכתוב המועדות. ומה זה שכתב פה (בפסוק ג) "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה" - מה עניין שבת לפה? ויש לומר, כי גם מאמר "ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה" מדבר רק מן המועדות. כי המועדים בכלל - המה ששת ימים:

- בחג הפסח שני ימים - "ביום הראשון מקרא קדש... ביום השביעי מקרא קדש";

- שבועות - יום אחד;

- סוכות - שני ימים - "ביום הראשון מקרא קדש... ביום השמיני מקרא קדש";

- ראש השנה - יום אחד - "בחדש השביעי באחד לחדש".

אם כן, המה ששה ימים. ויש עוד יום אחד - יום הכיפורים, אבל אין דינו כאלו ששת הימים, כי בכל אלה מותר לעשות מלאכת אוכל נפש, לבשל ולאפות, ויום הכיפורים דינו כשבת, שגם זה אסור. וזהו שאמר: "ששת ימים" - אשר הם המועדים - "תַעֲשֶׂה מלאכה", "וביום השביעי" - זה יום הכיפורים - "שבת שבתון מקרא קדש, כל מלאכה לא תַעֲשׂוּ" - אפילו מלאכת אוכל נפש".